

Warszawa, dnia 28 października 2014 roku

OPZZ/PŚ/701/2014

Pan

Michał Lewandowski

Przewodniczący Zarządu Krajowego
OPZZ „Konfederacja Pracy”

**Opinia prawna
w sprawie nabywania osobowości prawnej przez jednostki organizacyjne
związku zawodowego.**

I. Treść zadanego pytania:

Czy zarejestrowanie związku zawodowego pociąga za sobą nabycie osobowości prawnej przez jego jednostki organizacyjne wskazane w statucie, czy też jednostki organizacyjne związku zawodowego nabywają osobowość prawną dopiero w momencie oddzielnej rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym?

II. Wnioski:

Jednostki organizacyjne związku zawodowego, które stosownie do postanowień statutu związku posiadają samodzielną osobowość prawną, nabywają osobowość prawną z chwilą zarejestrowania samego związku zawodowego, a w przypadku jednostek organizacyjnych powstających po dacie zarejestrowania związku - z chwilą uzyskania przez taką jednostkę, zgodnie ze statutem związku, prawa do działania w charakterze struktur statutowych związku.

W obu wskazanych powyżej przypadkach nie istnieje obowiązek dokonania odrębnej rejestracji jednostek organizacyjnych danego związku zawodowego w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Formułowana przez niektóre podmioty teza o konieczności rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym również jednostek organizacyjnych związku zawodowego jest nie do przyjęcia w świetle całokształtu uregulowań ustawy z dnia 23 maja 1991 roku o związkach zawodowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 roku, poz. 167) - dalej zwana Ustawą oraz utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego.

III. Uzasadnienie

Rozstrzygając zagadnienie należy posłużyć się stosownymi przepisami Ustawy, wskazującymi na zasadność wniosków wyrażonych w niniejszej opinii.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 Ustawy, związek zawodowy oraz jego jednostki organizacyjne wskazane w statucie nabywają osobowość prawną z dniem zarejestrowania. Przepis ten należy interpretować w taki sposób, że postanowienia statutu mają decydujące znaczenie dla ustalenia osobowości prawnej jednostek organizacyjnych. Przepis ten rozstrzyga jedynie o tym, od jakiego momentu nabywają osobowość prawną jednostki organizacyjne wskazane w statucie jako posiadające odrębną od samego związku osobowość prawną, a nie o tym, że wszystkie jednostki organizacyjne związku podlegają rejestracji przez sąd.

Niezmiernie istotnym w tej kwestii jest art. 14 ust. 1 Ustawy, zgodnie z którym związek zawodowy podlega obowiązkowi rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym. Z jego treści jasno wynika, iż obowiązkowi rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym podlega jedynie związek zawodowy, a nie jego jednostki organizacyjne.

Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 lutego 2007 roku (II PK 196/06) dodatkowo podnosząc, że redakcja art. 15 ust. 1 Ustawy może co prawda budzić pewne wątpliwości, ale jedynie wówczas, gdy przepis ten interpretuje się samodzielnie, w oderwaniu od pozostałych unormowań ustawy oraz całego systemu prawnego.

Warto bowiem zauważyć, że związek zawodowy powstaje w ściśle określony sposób, poprzez wykonanie stosownych czynności m.in. przez komitet założycielski w stosunku do sądu rejestrowego, który może odmówić rejestracji związku zawodowego, jeżeli nie zostały spełnione wymagania określone w art. 12 i 13 Ustawy lub jeżeli statut związku jest niezgodny z przepisami ustawy.

Z powyższego wynika, iż w świetle przepisów Ustawy rejestracji podlega związek zawodowy, a nie jego wewnętrzne struktury organizacyjne. Przepisy Ustawy odnoszą się bowiem do komitetu założycielskiego związku zawodowego, a nie założycieli jego wewnętrznych jednostek organizacyjnych; przedmiotem oceny sądu rejestracyjnego jest statut związku zawodowego, a nie statut jego wewnętrznej jednostki (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1993 roku, I PZP 73/93).

Ponadto w analizie omawianego problemu istotne znaczenie ma brzmienie art. 13 pkt 7 Ustawy, w myśl którego statut związku zawodowego ma określać strukturę organizacyjną

związku zawodowego ze wskazaniem, które z jednostek organizacyjnych związku mają osobowość prawną.

Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1993 roku (I PZP 73/93), zwrot "wskazanie, które jednostki organizacyjne związku zawodowego mają osobowość prawną" świadczy o tym, że wolą ustawodawcy było to, by sam statut związku zawodowego przesądzał o tym, które jego jednostki mają osobowość prawną. Dla podkreślenia tej intencji ustawodawca nie użył przy tym zwrotu "mogą mieć osobowość prawną", lecz posłużył się kategorięcznym stwierdzeniem "mają osobowość prawną".

Zatem sprawa posiadania lub braku osobowości prawnej jednostek organizacyjnych pozostawiona została w gestii danego związku zawodowego. Od postanowień statutu związku zależy, czy dana jego jednostka jest równocześnie osobą prawną.

Jeżeli więc dany związek zawodowy decyduje się na przyznanie osobowości prawnej swoim jednostkom organizacyjnym, to o chwili nabycia osobowości przez te jednostki rozstrzyga decyzja związku znajdująca wyraz w treści statutu i jego zmianach. Na rzecz takiej wykładni przemawiają nie tylko racje logiczno-językowe i systemowe, lecz także wzgląd na zasadę wolności związkowej wynikającą - między innym - z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji nr 87 MOP z dnia 9 lipca 1948 roku (Dz. U. z 1958 r. Nr 29, poz. 125) dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych.

Wola związku zawodowego znajduje wyraz zwłaszcza w jego statucie, w którym jego członkowie rozstrzygają swobodnie między innymi o tym, czy i które jego jednostki organizacyjne mają osobowość prawną, zaś wprowadzenie w tym zakresie jakichś dodatkowych rygorów zewnętrznych i instrumentów kontroli ze strony sądu dokonującego dodatkowych aktów rejestracji (rejestracji wewnętrznych jednostek związku) niewątpliwie stanowi istotne ograniczenie swobody działań związkowych.

Jednocześnie może prowadzić ono do osłabienia tego stopnia spójności organizacyjnej związku zawodowego, który znalazł wyraz w założeniach i postanowieniach statutowych, co należy ocenić jako sprzeczne z wolą całego związku zawodowego, skoro statut jest najważniejszym aktem prawnym spośród wewnętrznych aktów związku zawodowego.

Akceptacja odmiennego poglądu, zgodnie z którym osobowość prawną łączyć może się tylko (bez wyjątku) z aktem rejestracji, pozostawałaby również w sprzeczności z art. 37 Kodeksu cywilnego, który stanowi, iż jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisu do właściwego rejestru, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Co prawda Kodeks cywilny wskazuje, iż jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisania do właściwego rejestru, ale jednocześnie przewiduje możliwość innego rozstrzygnięcia w przepisach szczególnych. Nie ulega wątpliwości, że właśnie Ustawa zawiera w swej treści przepisy szczególne, które ustanawiają odrębne reguły nabywania osobowości prawnej przez wewnętrzne jednostki organizacyjne związku zawodowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 marca 1993 r., I PZP 73/93).

Należy również podkreślić, iż obowiązku rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym ani dochowywania jakichkolwiek innych procedur, poza wynikającymi z art. 9 Ustawy wewnętrznymi procedurami związkowymi, nie przewidziano w rozdziale 4 Ustawy - "Zakładowa organizacja związkowa".

Ponadto Ustawa przewiduje skreślenie z rejestru jedynie związku zawodowego – przesłanki zostały wymienione w art. 17 ust. 1 Ustawy. Z powyższego a contrario wynika, iż gdyby ustawodawca przewidywał osobną rejestrację jego wewnętrznych struktur organizacyjnych, to musiałby także wyraźnie ustanowić reguły ich skreślenia z rejestru (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1993 roku, I PZP 73/93). Ponadto, w myśl art. 38 Ustawy, przepisy dotyczące związków zawodowych stosuje się do organizacji związkowych, o których mowa w art. 11 ust. 1 i 2, z czego wypływa wniosek, że nie ma podstaw do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących rejestracji związków zawodowych do jednostek organizacyjnych związku.

Należy również wskazać, że obowiązek rejestracji jednostki organizacyjnej związku zawodowego nie wynika z żadnego przepisu rangi ustawowej, w tym ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym (jednolity tekst: Dz. U. z 2013, poz. 1203 ze zm.). Podstawą konstruowania takiego obowiązku nie może być w żadnym razie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 2011 roku w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz. U. Nr 273, poz. 1616 ze zm.), który zawiera przede wszystkim przepisy techniczne określające sposób dokonywania i umiejscowienia wpisów w rejestrach KRS. Przepisy tego rodzaju nie mogą stanowić podstawy obowiązku rejestracji jednostki organizacyjnej związku zawodowego w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Na zakończenie chciałbym również dodatkowo wskazać na dwie kwestie.

Po pierwsze w obrocie funkcjonuje szereg jednostek organizacyjnych związków zawodowych, które posiadają osobowość prawną uzyskaną na zasadach opisanych powyżej, których podmiotowość prawną nie była kwestionowana i które korzystają ze stosownych uprawnień. Jest to zatem praktyka szeroko stosowana, zgodna z prawem i zasadą pragmatyzmu, na co wskazują również stosowne opinie urzędów i podmiotów¹.

Po drugie należy zauważyć, że w chwili obecnej szereg jednostek organizacyjnych związku zawodowego OPZZ „Konfederacja Pracy”, bazując m.in. na zapisach statutu oraz dokumentach uzyskanych od Zarządu Krajowego OPZZ „Konfederacja Pracy” uzyskało stosowny status i uprawnienia bez konieczności swej rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Jako przykład podam m.in.: organizację zakładową nr 07-132 w Welcome Airport Services sp. z o.o. w Warszawie (REGON 147453503, NIP 5223019370), organizację zakładową nr 16-

¹ Por. stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2014 roku, znak: DPrC-III-4392-25/14/2

029 w Zachodniopomorskim Ośrodku Ruchu Drogowego w Koszalinie (REGON 320163007, NIP 6692415825), organizację zakładową nr 07-052 w Urzędzie m. st. Warszawy – Dzielnicy Bemowo (REGON 147440794, NIP 5223019275) czy organizację zakładową nr 11 -007 Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Człuchowie (REGON 222164497, NIP 8431612870).

Należy zatem zauważyć, że wątpliwości w tej sprawie nie miały urzędy przyznające – zgodnie z prawem - stosowne uprawnienia ww. jednostkom organizacyjnym związku zawodowego.

Z poważaniem
Paweł Śmigieński
Radca ds. prawnych OPZZ